

Tanítási tervezet

Az óra időpontja: 2020. március. 10. (kedd) 10:55

Iskola, osztály: Újpesti Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskola és Gimnázium, 10. a.

Iskola neve és címe: Újpesti Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskola és Gimnázium; 1048 Budapest, Bőrfestő utca 5-9.

Tanít: Molnár Tamás Imre

Témakör megnevezése: Magyarország földrajza

Tanítási egység (téma) címe: Észak-Alföld és Dél-Alföld régiók

Az óra (jellemző) típusa: Új ismeretet feldolgozó óra

1. Tantervi követelmények

1.1. A tanítási óra oktatási céljai: Az ember és természet kapcsolatának bemutatása az Alföld példáján keresztül. Gazdasági viszonyok vizsgálata a régiókban.

1.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai: Sokrétű forráshasználat segítségével csoportos együttműködés, és logikus gondolkodás fejlesztése.

1.3. A tanítási óra nevelési céljai:

Mindenek előtt a figyelemfelkeltés, illetve a téma utáni érdeklődés felkeltése a diákokban a módszertani elemek segítségével. Csoportos feladatmegoldás fejlesztése, változatos forrásfajták bevonásával, minél részletesebb képet kapjanak a diákok az Alföld szerepeinek: mint természet(földrajz)i táj, és mint közigazgatási régió, társadalmi élettér megértéséből, illetve ezen szerepek közötti szoros kapcsolat feltárása és megerősítése is elérendő cél.

1.4. Oktatási követelmények:

a. Fogalmak:

- **új fogalmak:** kultúrtáj,
- **megerősítendő fogalmak:** alföld, Magyarország régiói, folyószabályozás

b. Topográfia:

- **új:** Észak-Alföld régió, Dél-Alföld régió, Szeged, Jászberény, Dunapataj, Kalocsa, Baja
- **megerősítendő:** Alföld

c. Összefüggések:

- **új összefüggések:** természetátalakítás következményei (pl: folyószabályozás)
- **megerősítendő összefüggések:** természet- és az ember kapcsolatának fejlődése

d. Belső tantárgyi koncentráció: Éghajlati ismeretek; Talajtani ismeretek

e. Külső tantárgyi koncentráció: történelem – Magyarország történelme a 19. században; Magyarország a szocializmus idején

- f. Fejlesztendő készségek, kompetenciaterületek:** anyanyelvi kommunikáció, társadalmi kompetencia, természettudományos és technológiai kompetencia, információ-hordozók értő használata
- g. Főbb tanulói tevékenységek:** térképelemzés;
szövegolvasás- és értelmezés; csoportos feladatmegoldás

2. Szemléltető és munkaeszközök: számítógép, füzet, földrajzi atlasz, képi és szöveges források

3. Felhasznált irodalom:

- Probáld Ferenc - Ütőné Visi Judit: *Földrajz 10*. Budapest, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, 2013.
- *Képes földrajzi atlasz*. Szeged, Mozaik Kiadó Kft., 2014.

Az óra felépítése

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Módszer	Munkaforma	Eszköz
0-1p	Adminisztráció				
2-5	Téma kijelölése Észak-Alföld; Dél-Alföld régiók beazonosítása, általános információk	térbeli elhelyezés	tanári közlés, atlaszhasználat	jegyzetelés	melléklet 1.
6-10	Csoportfeladat feltételeinek megteremtése Forgószínpad-szerűen öt állomáshely lesz, ahol az alföldi régiók egyes kiemelt természeti, társadalmi, gazdasági példáján keresztül ismerkednek meg a diákok a témával. Csoportok sorsolása (Uno kártya lapjaival) majd a forgás iránya és az egyes állomáshelyeken töltött idő megbeszélése. Bátorítás a munkafázisok felosztására, ésszerű feladatkitöltés menetére! Figyelemfelhívás: következő óra elején kahoot teszt az óra tárgyköréből Megerősítő kérdés: érthető-e a feladat?	új ismeretanyag szerzés; célkitűzés	tanári közlés	csoportmunka	
11-41 (5 x 6 perc)	Csoportmunka Diákok az állomáshelyeken a megadott feladatokat válaszolják meg, források segítségével. Minden diáknak egyéni kérdéssora lesz, melyet a füzetébe ragaszt be. Adott állomáshelyek megoldásait odaadom a feladat elkészítése után, önellenőrzés gyanánt. egyéb feladataim: Időmérés, tér bejárása, segítség nyújtása	új ismeretek szerzése	Tanulói feladatmegoldás, kérdések megválaszolása, forráshasználat gondolatterkép készítése	csoportmunka	melléklet 2 – 6. Feladatlap, atlasz, íróeszköz

42-45	Óra értékelése, zárása Felmérés, kinek, hogy ment a feladatmegoldás ezen az autodidakta óraformátumon. Csoportok értékelése, jó példák kiemelése (csapatmunka megvalósulása stb.). Önbevallás alapján felmérni, hogy milyen mértékben és mennyiségben sikerült megoldani a feladatot.	reflektálás az órára	tanári közlés, kérdések	frontális munka	

Mellékletek:

Melléklet 1:

Melléklet 2.

Gumivasút

Olvasdátok el a cikkrészletet, és válaszoljatok a kérdésekre a szöveg és a többi források segítségével!

A világ egyik legnagyobb vasúti „csodájával” hazánk büszkélkedhet, hiszen egy olyan vasútvonal épült az ötvenes években a Duna bal partján, aminek nem volt vasúti pályája, mégis valódi vasúti forgalmat bonyolított le, igazi vasutasokkal.

A gumivasút a Rákosi-korszak „propaganda ízű” fejlesztéseinek a terméke.

1903-ban helyi érdekű vasutat építettek Kunszentmiklós-Tass és Dunapataj között, de a Kalocsán keresztül Bajáig történő meghosszabbítást a Duna árterének tőzeges talaja akkor lehetetlenné tette. A sok kudarc fokozta az érintett községek lakosaiban a vasút iránti vágyakozást, ezért a Rákosi-korszakban, 1951-ben elhatározták a hiányzó Dunapataj–Kalocsa–Baja vonal megépítését (de ez ismét kudarcba fulladt).

Megindították azonban a vonalon a „vasúti közlekedést” vasúti díjszabással, de közúti járművekkel. Ez lett a „gumivasút”. A személy- és áruszállításra megnyitott vonalon vasutasok teljesítettek szolgálatot. A díjszabás mellett számos vasúti forgalmi szabályt alkalmaztak pl: kalauz, forgalom irányító – ami néha komikus volt. Az „állomások” több helyen magánházakban kialakított irodák voltak. Maguk a vasutasok is szégyellték, hogy „gumivasúton” szolgálnak.

Forrás: <http://www.c3.hu/~nyelv/or/period/1293/129309.pdf>

161b Dunapataj–Baja		Vonatpótló autóbusszáratok															
Budapesti keleti pu. 161		VP	VP	VP	VP	VP	VP	VP	VP	VP	VP	VP	VP	VP	VP	VP	VP
Dunapataj		4620	4610	4602	4612	4622	4632	4614	4604	4626	4636	4608	4628	4616	4606	4624	4634
Km	Szegedi lg.																
1	Dunapataj	0 45	4 36	5 29	..	..	..	12 48	..	..	17 14	..	19 42	..	..	..	..
6	Dunapataj szövetk. bolt mh.	0 49	4 40	5 33	..	6 46	..	12 52	..	..	17 18	..	19 46	..	..	..	..
10	Ordas	0 58	4 49	5 42	..	6 54	..	13 01	..	..	17 27	..	19 55	..	..	..	..
13	Céderlak	1 07	4 58	5 51	..	7 03	7 12	13 10	..	..	17 34	..	20 04	..	..	..	..
15	Dunaszabolcs	1 14	5 05	5 58	..	7 10	7 19	13 17	..	..	17 40	..	20 11	..	..	..	..
21	Úszád	1 21	5 12	6 05	..	7 18	7 26	13 24	..	..	17 47	..	20 18	..	..	..	..
27	Foktő	1 35	5 25	6 18	..	7 30	7 36	13 37	..	..	18 00	..	20 31	..	..	..	..
28	Kalocsa belváros	1 50	5 39	6 28	..	7 46	7 48	13 51	..	..	18 16	..	20 45	..	..	..	..
29	Kalocsa kórház mh.	1 55	5 44	..	..	7 49	7 51	13 54	..	..	18 19	..	20 48	..	..	..	..
36	Kalocsa	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
40	Budapesti keleti pu. 160	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
46	Kiskőrös	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
48	Kalocsa	2 00	5 49	..	..	..	..	14 05	..	..	18 47	..	21 56	..	..	..	..
53	Kalocsa kórház mh.	2 02	5 51	..	..	..	..	14 07	..	..	18 49	..	21 58	..	..	..	..
54	Kalocsa belváros	2 10	5 59	6 42	..	..	..	14 15	15 20	16 54	18 56	..	22 06	23 50	..	..	..
55	Bátya	2 21	6 10	6 53	11 48	..	..	14 26	15 31	17 05	19 07	..	22 17	01	..	..	..
58	Bátya alószállás mh.	2 26	6 15	6 58	11 53	..	..	14 31	15 36	17 10	19 12	..	22 27	06	..	..	..
64	Fajsz	2 36	6 27	7 10	12 05	..	..	14 48	15 48	17 28	19 23	..	22 35	11	..	..	..
66	Oroszpuszta mh.	..	6 30	7 17	12 08	..	..	14 51	15 51	17 31	..	..	22 39	..	..	..	..
67	Dusnok	..	6 38	7 21	12 16	..	..	14 59	15 59	17 39	..	..	22 46	..	..	..	..
75	Dusnok vízszármazó mh.	..	6 40	7 23	12 18	..	..	15 01	..	17 41	..	..	22 48	..	..	..	..
78	Borsodhátpuszta mh.	..	6 42	7 25	12 20	..	..	15 03	..	17 43	..	..	22 50	..	..	..	..
80	Stántópuszta mh.	..	6 49	7 35	12 27	..	..	15 10	16 10	17 50	..	..	23 07	..	..	..	..
81	Sükösd	5 28	6 59	7 45	12 37	..	..	13 44	15 26	16 20	18 00	..	23 07	..	..	..	..
82	Sükösd malom mh.	5 31	7 02	7 48	12 40	..	..	13 47	15 29	16 23	18 03	..	23 10	..	..	..	..
83	Érsekcsanak	5 36	7 07	7 53	12 45	..	..	13 52	15 34	16 28	18 08	..	23 15	..	..	..	..
84	Baja külső mh.	5 50	7 21	8 07	12 59	..	..	14 06	15 48	16 42	18 22	..	23 29	..	..	..	..
85	Baja Béke-tér MÁV	6 00	7 31	8 17	13 09	..	..	14 16	15 58	16 51	18 32	..	23 39	..	..	..	..
86	Baja	6 03	7 34	8 20	13 12	..	..	14 19	16 01	16 54	18 35	..	23 42	..	..	..	..
87	Baja	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
88	Bátaszék	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
89	Baja	6 17	..	10 30	14 05	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
90	Bátaszék	7 06	..	11 27	15 18	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

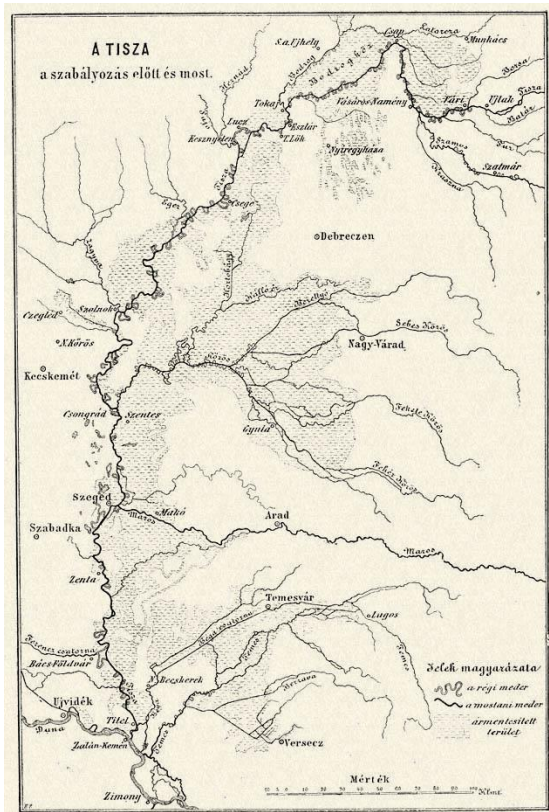
A korabeli vonatpótló menetrend.

A „gumivasút” egyik „mozdonya”

Kérdések:

1. Jelöljétek be a térképen azokat a településeket és vonalat, ahol futhatott a „gumivasút”!
2. Miért nem tudták megépíteni a vasútvonalat? Segít az atlasz 24. oldalán lévő *Talajtípusok* c. térképe a megfejtésben! Hol fedeztek még fel hasonló talajtípust az Alföldön? Miért lehet ezeken a helyeken ilyen típusú talaj?
3. Miért érezhették magukat kínosan, megalázottan, azok a vasutasok, akik kénytelen-kelletlen ezen a vonalon kellett szolgáltatást teljesíteniük?

Melléklet 4.

Jászberény

Az egykori Lehel hűtőgépeket gyártó jászberényi gyárat 1991-ben vette meg a svéd Electrolux. A porszívók gyártását 2004-ben hozta Magyarországra a cég Svédországból, nagyrészt azért, mert itt jóval alacsonyabb volt a munkaerő költsége. Mostanra viszont már nem éri meg itt termelni, hiszen ugyanezt a munkát jóval olcsóbban el tudják végezni Ázsiában, éppen ezért most oda szervezi ki a termelést a gyár.

A legnagyobb leépítés idén (2018)

A jászberényi Electrolux Lehel Hűtőgépgyár Kft. 2018-ban átlagban 2807 főt foglalkoztatott, ebből 2385 volt fizikai, 422 szellemi. A fizikai állományból mintegy 1450-re tehető a saját foglalkoztatott, a többi vendég – alapvetően Ukrajnából bérelt – munkaerő, a leépítés 800 főt érint.

A leépítés mértéke még megyei szinten is jelentős, a KSH második negyedévre vonatkozó adatai szerint a megyében 8400 munkanélküli volt, vagyis a térségben élő állás nélküli személyek létszáma közel 10 százalékkal ugrana meg, a munkanélküliségi ráta pedig a jelenlegi 4,8 százalékról 5,2 százalékra. A lépés valódi hatása azonban a fentieknél kisebb mértékű lehet, hiszen annak minimális esélye van, hogy az elbocsátott dolgozók közül senki sem tudna elhelyezkedni.

https://index.hu/gazdasag/allas/2019/09/10/eletrolux_jaszbereny_leepites/

Kérdések:

- 1. Melyik megye városa Jászberény?**
- 2. Miért vásárolta fel a Lehel gyárat az Electrolux, és most miért építi le ebben a gyárban a munkaerőt?**
- 3. Hány embert érint a leépítés? Az összes újonnan munkanélkülivé vált ember a helyi munkanélküliségi mutatót fogja gyarapítani?**
- 4. Milyen veszélyt rejt magában az ilyen nagy foglalkoztatók általi leépítések, esetleges gyárbezárása a gazdaságnak, munkavállalóknak?**

Melléklet 5.

Szeged

- 1. Olvassátok el a cikkrészletet, és válaszoljatok a kérdésekre a források segítségével!**

1879. március 12-én éjjel kettő órakor tört pusztító árvíz Szegedre, teljesen romba döntve a török kor óta újjáépült várost.

A katasztrófa kiváltó oka elsősorban a Tisza felső szakaszának szabályozásából eredt, a folyó kanyarulatait ugyanis sok helyütt átvágták, a gyorsan lezúduló víz pedig az alsó, még szabályozatlan szakaszon nem tudott a kanyargós mederben elfolyni. A Tisza a felemás szabályozás miatt 1870-es évek során már többször fenyegetett katasztrófával – amit a város közelében Tiszába ömlő Maros is tetézett – de végül 1879-ben csapott le Szegedre.

A tragikus éjszakán az árhullám a várostól 20 kilométerre északra áttörte a gátat, és „hátról” öntötte el a várost, három hónapig víz alatt tartva szinte Szeged teljes egészét, elpusztítva majdnem minden épületet.

. A lerombolt Szeged négy év alatt Európa egyik leggyönyörűbb városaként születhetett újjá.

Ekkor alakították ki mai, körutas-sugárutas szerkezetét, és természetesen megemelték a város épületeinek szintjét, mintegy másfél méterrel. Egységes eklektikus stílusban épült palotáival Szeged építészettörténeti unikumnak tekinthető.

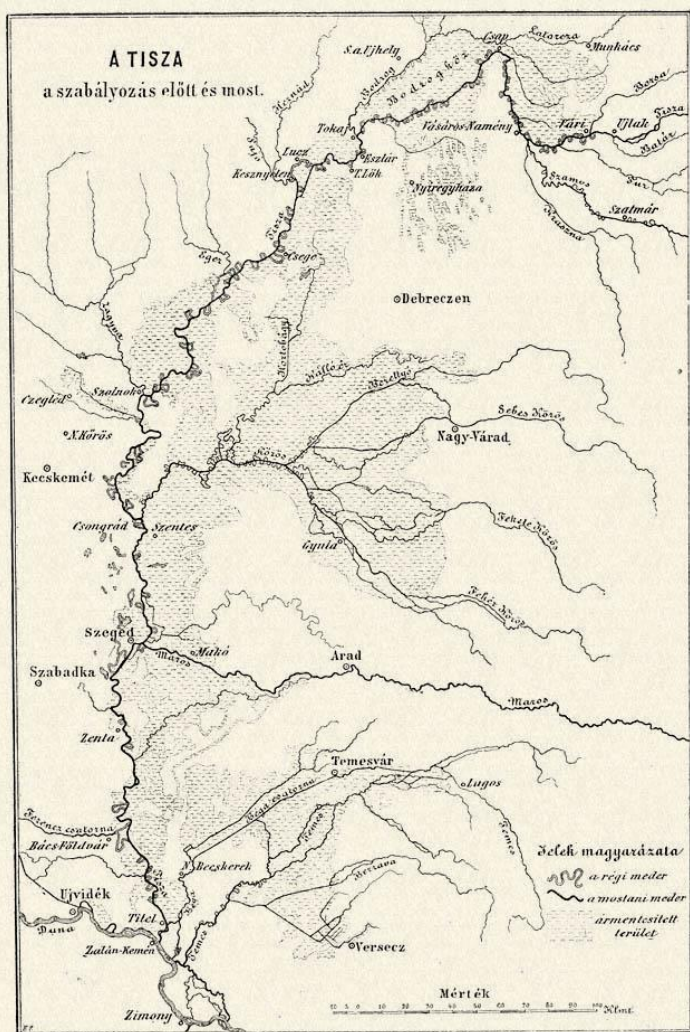
Kérdések:

- 1. Keressétek meg a várost a térképen!**
- 2. Milyen okok vezethettek oda, hogy bekövetkezett 1879-ben az árvíz Szegeden? Mely két folyónak volt szerepe az áradásban? Melyik évszakban szoktak az árvizes időszakok lenni? Miért pont ekkor?**
- 3. Hogyan védekeztek attól a szegediek, hogy egy hasonló katasztrófa bekövetkezzen? Miért volt erre szükség? (Segít az atlasz 10-11. oldalán lévő Magyarország domborzata, vizei és ásványkincsei térképe.)**
- 4. Milyen előnyös következményeit tudtok felsorolni a 19. században lezajlott folyószabályozási munkálatoknak?**

Alföld közlekedési viszonyok, a folyószabályozások előtt

a szabályozás előtt és most.

Melléklet 6.

Gondolattérkép Alföld

**Mutassátok be, nektek mi jut eszetekbe az Alföldről, egy gondolattérkép formájában!
Külön színnel ábrázoljátok rajta a természeti elemeket, a gazdasági elemeket, a kulturális elemeket, illetve a települési elemeket. Legyen minél szerteágazóbb, akár rajzokkal illusztrált, és kreatív a térképetek.**